

paratur claritati jaspidis, Apocalyp. xxi.

Ad tertium dicendum, quod claritas corporis gloriosi provenit ex merito voluntatis: & ideo voluntati subdetur, ut secundum ejus imperium videatur, vel non videatur: & in potestate corporis gloriosi erit ostendere claritatem suam, vel occultare. Et hæc fuit opinio Præpositivi.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod visibile videtur secundum quod agit in visum. Ex hoc autem quod aliquid agit, vel non agit in aliquod extrinsecum, non est aliqua mutatio in ipso: unde sine mutatione alicujus proprietatis quæ sit de perfectione corporis glorificati, potest contingere quod videatur, & non videatur: unde in potestate animæ glorificatæ erit quod corpus suum videatur, vel non videatur, sicut & quælibet alia actio corporis in animæ potestate erit: alias non esset corpus gloriosum instrumentum summe obediens principali agenti.

Ad primum ergo dicendum, quod claritas illa obediens corpori glorioso, ut possit eam ostendere, vel occultare.

Ad secundum dicendum, quod color corporis non impedit pervietatem ipsius, nisi in quantum immutat visum: quia visus non potest immutari simul à duobus coloribus, ut utrumque perfecte inspicatur. Color autem corporis gloriosi erit in potestate animæ, ut per ipsum immutet visum, vel non immutet: & ideo erit in potestate ejus ut occultet corpus quod est post se, vel non occultet.

Ad tertium dicendum, quod quantitas est inhærens ipsi corpori glorioso; nec posset quantitas immutari ad imperium animæ sine mutatione intrinseca corporis gloriosi, quæ impassibilitati ejus repugnaret: & ideo non est simile de quantitate, & visibilitate: quia etiam qualitas illa per quam est visibile, non poterit subtrahi ad imperium animæ; sed actio illius qualitatis suspendetur, & sic occultabitur corpus ad imperium animæ.

QUÆSTIO III.

Deinde quæritur de his quæ pertinent ad damnatos: & circa hoc quærentur tria.

Primo. De qualitate corporum ipsorum.

Secundo. De igne quo cruciabantur.

Tertio. De conditionibus animarum (1) eorundem, postquam fuerint separata.

ARTICULUS I.

Utrum damnatorum corpora cum suis deformitatibus resurgant.

IV. cont. Gent. cap. lxxxix.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod damnatorum corpora cum suis deformitatibus resurgant. Illud enim quod in pœnam peccati inductum est, desistere non debet nisi peccato remisso. Sed membrorum defectus, qui accidunt per mutilationem, in pœnam peccati inducti sunt, & similiter etiam omnes aliæ deformitates corporales. Ergo à damnatis, qui peccatorum remissionem non sunt (2) consecuti, in resurrectione non removebuntur.

(1) A. ipsorum eorundem, (2) Al. consecuti.

2. Præterea. Sicut resurrectio Sanctorum erit ad ultimam perfectionem, sic & resurrectio ipsorum erit ad ultimam miseriam. Sed Sanctis resurgentibus non auferetur aliquid quod ad eorum perfectionem pertinere possit. Ergo nec impiis resurgentibus aliquid auferetur quod ad eorum defectum, vel miseriam pertineat. Hujusmodi autem sunt deformitates. Ergo &c.

3. Præterea. Sicut ad defectum passibilis corporis pertinet deformitas, ita tarditas. Sed à corporibus damnatorum resurgentium tarditas non removebitur, quia eorum corpora non erunt agilia. Ergo eadem ratione nec deformitas removebitur.

Sed contra. I. Corinth. xv. 53. *Mortui resurgent incorrupti*: Glossa (partim interl. partim collat. ex Ambrosiastro:), „Mortui, idest peccatores, vel generaliter omnes mortui surgent incorrupti, idest sine aliqua diminutione membrorum.“ Ergo mali resurgent sine deformitatibus.

Præterea. In damnatis non erit aliquid quod sensum doloris in eis impediatur. Sed ægritudo impedit sensum doloris, in quantum per eam debilitantur organa sentiendi: similiter defectus membri impediret ne esset universalis dolor in corpore. Ergo sine istis defectibus damnati resurgent.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod corpora damnatorum erunt corruptibilia. Omne enim compositum ex contrariis necesse est corrumpi. Sed corpora damnatorum erunt ex contrariis composita, ex quibus etiam nunc componuntur; alias non essent ejusdem speciei, & per consequens eadem numero. Ergo erunt corruptibilia.

2. Præterea. Corpora damnatorum si incorruptibilia sunt futura, hoc non erit per naturam, cum sint futura ejusdem naturæ cujus & nunc sunt; nec etiam erit per gratiam, vel gloriam, quia talibus omnino carebunt. Ergo nullo modo erunt incorruptibilia.

3. Præterea. Illis qui sunt in summa miseria, subtrahere maximam pœnarum videtur inconueniens. Sed maxima pœnarum est mors, ut patet per Philosophum in III. Ethic. cap. ix. vel xiv. Ergo à damnatis qui sunt in summa miseria, mors removeri non debet: ergo eorum corpora corruptibilia erunt.

Sed contra est quod dicitur Apoc. ix. 6. *In diebus illis quærent homines mortem, & non invenient eam; & desiderabunt mori, & fugiet mors ab illis.*

Præterea. Damnati punientur in anima, & corpore pœna perpetua: Matth. xxv. 46. *Ibunt hi in supplicium æternum.* Sed hoc esse non posset, si eorum corpora corruptibilia essent. Ergo eorum corpora erunt incorruptibilia.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod sint futura impassibilia. Quia secundum Philosophum in VI. Topic. cap. x. *omnis passio magis facta abijcit à substantia.* Sed à finito, si semper aliquid abijciatur, necesse est illud tandem consumi, ut dicitur in III. Physic. text. lxxi. Ergo si corpora damnatorum erunt passibilia, & semper patientur, quandoque deficient, & corrumpentur; quod falsum esse ostensum est. Ergo erunt impassibilia.

Præ-

2. Præterea. Omne agens assimilatur sibi patiens. Si ergo corpora damnatorum patientur ab igne, ignis ea sibi assimilabit. Sed non consumit aliter ignis corpora nisi in quantum ea sibi assimilans resolvit. Ergo si corpora damnatorum erunt passibilia ab igne, quandoque consumerentur; & sic idem quod prius.

3. Præterea. Animalia quæ in igne sine corruptione vivere dicuntur, ut de salamandra dicitur, ab igne non affliguntur: animal enim dolore corporis non affligitur, nisi corpus aliquo modo lædatur. Ergo corpora damnatorum in igne sine consumptione remanere possunt, sicut & animalia prædicta, ut Augustinus in Lib. de Civit. Dei XXI. cap. lxxi. & xv. dicere videtur, quod nullam afflictionem ibi sustinebunt, quod non esset, nisi eorum impassibilia corpora essent. Ergo &c.

4. Præterea. Si corpora damnatorum sunt passibilia, dolor qui ex eorum passione provenit, ut videtur, superare debet omnem præsentem corporum dolorem, sicut & Sanctorum jucunditas superabit omnem præsentem jucunditatem. Sed propter immensitatem doloris quandoque contingit in præsentem statu quod anima à corpore separatur. Ergo multo fortius si corpora illa futura sunt passibilia, ex immensitate doloris anima à corpore separabitur, & sic corpora corrumpentur; quod falsum est. Ergo corpora illa erunt impassibilia.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. xv. 52. *Et nos immutabimur*: Glossa: „Nos boni tantummodo immutabimur in gloriam immutabilitatis, & impassibilitatis.“ Ergo corpora damnatorum non erunt impassibilia.

Præterea. Sicut corpus cooperatur animæ ad meritum, ita corpus operatur ei ad peccatum. Sed propter cooperationem prædictam non solum anima, sed & corpus post resurrectionem præmiabitur. Ergo & in resurrectione similiter damnatorum corpora punientur; quod non esset, si impassibilia forent. Ergo erunt passibilia.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod in corpore humano potest esse deformitas dupliciter. Uno modo ex defectu alicujus membri, sicut mutilatos turpes dicimus, deest enim eis debita proportio partium ad totum; & de tali deformitate nulli dubium est quod in corporibus damnatorum non erit: quia omnia corpora tam bonorum, quam malorum integra resurgent, ut supra dictum est cum de integritate corporum resurgentium ageretur. Alio modo deformitas contingit ex indebita partium dispositione, vel indebita quantitate, vel qualitate, vel situ, quæ etiam proportionem debitam partium ad totum non patitur; & de talibus deformitatibus, & similibus defectibus, sicut sunt febres, & hujusmodi ægritudines, quæ interdum sunt deformitatis causæ, Augustinus indeterminatum, & sub dubio relinquit in Ench. cap. xcii. ut Magister in littera dicit. Sed apud doctores modernos est super hoc duplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod hujusmodi deformitates, & defectus in corporibus damnatorum remanebunt, considerantes eorum damnationem, qua ad summam miseriam deputantur, cui nihil incommoditatis subtrahi debet. Sed hoc non videtur rationabiliter dici: in reparatione enim corporis resurgentis magis attenditur naturæ perfectio quam conditio quæ prius fuit: unde & qui infra perfectam ætatem decedunt, in statura juvenilis ætatis resurgent, ut supra

dictum est: unde & illi qui aliquos defectus naturales in corpore habuerunt, vel deformitates ex eis provenientes, in resurrectione sine illis defectibus, vel deformitatibus repararentur, nisi peccati meritum impediret: & ita si aliquis cum defectibus, vel deformitatibus resurget, hoc erit in pœnam: modus autem pœnæ est secundum mensuram culpæ. Contingit autem quod aliquis peccator damnandus minoribus peccatis subiectus, aliquas deformitates, vel defectus habeat quas non habuit aliquis damnandus peccatis gravioribus irretitus. Unde si ille qui in hac vita deformitates habuit, cum eis resurgat, sine quibus constat quod resurget alius gravius puniendus, qui eas in hac vita non habuit; modus pœnæ non responderet quantitati culpæ, sed magis videretur aliquis puniri pro pœnis quas in hoc mundo passus fuit; quod est absurdum.

Et ideo alii rationabilius dicunt, quod auctor qui naturam condidit, in resurrectione naturam corporis integre reparabit: unde quicquid defectus, vel turpitudinis ex corruptione, vel debilitate naturæ, sive principiorum naturalium in corpore fuit, totum in resurrectione removebitur, sicut febris, lipitudo, & similia: defectus autem qui ex naturalibus principiis in humano corpore naturaliter consequuntur, sicut ponderositas, passibilitas, & similia, in corporibus damnatorum erunt: quos defectus ab electorum corporibus gloria resurrectionis excludit.

Ad primum ergo dicendum, quod cum pœna in quolibet foro infligatur secundum conditionem illius fori, pœnæ quæ in hac vita temporali infliguntur pro aliquo peccato, temporales sunt, & ultra vitæ terminum non se extendunt: & ideo quamvis peccatum non sit remissum damnatis, non tamen oportet quod easdem pœnas ibi sustineant quas in hoc mundo sunt passi; sed divina justitia requirit ut ibi pœnis gravioribus in æternum crucientur.

Ad secundum dicendum, quod non est similis ratio de bonis, & malis, eo quod aliquid potest esse pure bonum, non autem pure malum: unde ultima Sanctorum felicitas hoc requirit ut ab omni malo penitus sint immunes; sed ultima malorum miseria non excludit omne bonum: quia malum, si integrum sit, corrumpit seipsum, ut Philosophus dicit in IV. Ethic. cap. xi. vel xiv. Unde oportet quod miseriam damnatorum substernatur bonum naturæ in ipsis, quod est opus conditoris perfecti, qui ipsam naturam in perfectione suæ speciei reparabit.

Ad tertium dicendum, quod tarditas est de illis defectibus qui naturaliter sequuntur principia humani corporis, non autem deformitas; & ideo de eis non est similis ratio, ut ex dictis patet.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod cum in omni motu oporteat esse aliquod principium motus, dupliciter motus aliquis, vel mutatio à mobili removetur. Uno modo per hoc quod deest principium motus; alio modo per hoc quod principium motus impeditur. Corruptio autem mutatio quedam est: unde dupliciter potest contingere ut corpus quod ex conditione suorum principiorum corruptibilitatem habet, incorruptibile reddatur. Uno modo ex hoc quod principium ad corruptionem movens totaliter tollitur; & hoc modo corpora damnatorum incorruptibilia erunt. Cum enim cælum sit primum alterans per motum suum localem, & omnia alia agentia secunda in virtute ipsius agant, & quasi ab ipso motu, oportet

oportet quod cessante motu cæli, nihil sit agens quod possit corpus per alterationem aliquam transmutare à sua naturali proprietate: & ideo post resurrectionem, cessante motu cæli, nulla qualitas erit sufficiens ut corpus humanum alterare possit à sua naturali qualitate; corruptio autem est terminus alterationis, sicut & generatio: unde corpora damnatorum corrumpi non poterunt: & hoc deservit divinæ justitiæ, ut perpetuo viventes, perpetuo puniantur, quod divina justitia requirit, ut infra dicitur; sicut & nunc corruptibilitas corporum deservit divinæ providentiæ, per quam ex aliquibus corruptis alia generantur. Alio modo contingit ex hoc quod principium corruptionis impeditur; & hoc modo corpus Adæ incorruptibile fuit: quia contrariæ qualitates in corpore hominis existentes, continebantur per gratiam innocentie, ne ad dissolutionem corporis agere possent, & multo plus continebantur in corporibus gloriosis, quæ erant omnino subjecta spiritui: & sic in corporibus beatorum post resurrectionem communem conjungentur duo prædicti modi incorruptibilitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod contraria ex quibus corpora componuntur, sunt duo principia ad corruptionem agentia. Primum enim agens est motus cælestis: unde supposito motu cælesti, necesse est ut corpus ex contrariis compositum corrumpatur, nisi sit aliqua causa potior impediens. Sed motu cæli remoto, contraria ex quibus corpus componitur, non sufficiunt ad corruptionem faciendam etiam secundum naturam, ut patet ex dictis. Cessationem autem motus cæli Philosophi non cognoverunt: unde pro infallibili habebant quod corpus compositum ex contrariis corrumpatur secundum naturam.

Ad secundum dicendum, quod incorruptibilitas illa erit per naturam, non quod sit aliquod incorruptionis principium in corporibus damnatorum, sed per defectum principii moventis ad corruptionem, ut ex dictis patet.

Ad tertium dicendum, quod quamvis mors sit simpliciter maxima pœnarum secundum quid, tamen nihil prohibet mortem esse in pœnarum remedium, & per consequens ablationem mortis in pœnarum augmentum. Vivere enim, ut dicitur in V. Ethicor. cap. ix. vel xi. videtur omnibus delectabile esse, eo quod omnia esse appetunt. Non oportet autem, ut ibidem dicitur, accipere malam vitam, neque corruptam, neque quæ est in tristitiis. Sicut ergo vivere simpliciter est delectabile, non autem vita quæ est in tristitiis; ita & mors quæ est privatio vitæ, simpliciter est pœnosa; & maxima pœnarum, in quantum subtrahit primum bonum, scilicet esse, cum quo omnia alia subtrahuntur; sed in quantum privat malam vitam, & quæ est in tristitiis, est in remedium pœnarum quas terminat, & per consequens mortis subtractio est in augmentum pœnarum quas perpetuas facit. Si autem dicatur mors esse pœnalis propter corporalem dolorem quem sentiunt morientes, non est dubium quod multo majorem dolorem damnati continue sustinebunt; unde in perpetua morte esse dicuntur, sicut scriptum est in Psalm. XLVIII. 15. *Mors depascet eos.*

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod principalis causa quare corpora damnatorum ab igne non consumuntur, erit divina justitia, quia eorum cor-

(1) Al. eorum. (2) Nicolai de simplicibus medicamentis. (3) Al. additur ab igne.

pora ad perpetuam pœnam sunt addicta. Sed divinæ justitiæ servit etiam naturalis dispositio ex parte corporis patientis, & ex parte agentium: quia cum pati sit recipere quoddam, duplex est modus passionis, secundum quod aliquid in aliquo recipi potest dupliciter. Potest enim aliqua forma recipi in altero aliquo secundum esse naturale materialiter, sicut calor recipitur ab igne in aere; & secundum hunc modum receptionis est unus modus passionis, qui dicitur passio naturæ. Alio modo aliquid recipitur in altero spiritualiter per modum intensiōis cuiusdam, sicut similitudo albedinis recipitur in aere, & in pupilla; & hæc receptio similatur illi receptioni qua anima recipit similitudines (1) rerum: unde secundum hunc modum receptionis est alius modus passionis, qui vocatur passio animæ. Quia ergo post resurrectionem, & motu cæli cessante, non poterit aliquid corpus alterari à sua naturali qualitate, ut dictum est, nullum corpus pati poterit passione naturæ: unde quantum ad hunc modum passionis corpora damnatorum impassibilia erunt, sicut & incorruptibilia. Sed cessante motu cæli, adhuc manebit passio quæ est per modum animæ: quia & aer à sole illuminabitur, & colorum differentias ad visum deferet: unde & secundum hunc modum passionis corpora damnatorum passibilia erunt. Et quia in tali passione sensus perficitur, ideo in corporibus damnatorum sensus pœnæ erit sine mutatione naturalis dispositionis. Corpora vero gloriosa, etsi recipiant aliquid, & quodammodo patiantur in sentiendo, non tamen passibilia erunt: quia nihil recipient per modum afflictivi, vel læsivi, sicut recipient corpora damnatorum, quæ ob hoc passibilia dicuntur.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus loquitur de illa passione per quam transmutatur patiens à sua naturali dispositione. Talis autem passio non erit in corporibus damnatorum, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod similitudo agentis est dupliciter in agente. Uno modo per eundem modum quo est in agente, sicut est in omnibus agentibus univocis, ut calidum facit calidum, & ignis generat ignem. Alio modo per modum diversum à modo quo est in agente, sicut est in omnibus agentibus æquivocis, in quibus quandoque contingit quod in agente est forma spiritualiter, quæ in patiente materialiter recipitur; sicut forma quæ est in domo facta per artificem, est materialiter in ipsa, & in mente artificis est spiritualiter: quandoque vero est converso est materialiter in agente, & recipitur spiritualiter in patiente, sicut albedo materialiter est in pariete à quo recipitur spiritualiter in pupilla; & in medio deferente; & similiter est in proposito: quia species quæ materialiter est in igne, recipitur spiritualiter in corporibus damnatorum; & sic ignis assimilavit sibi damnatorum corpora, nec tamen ea consumeret.

Ad tertium dicendum, quod secundum Philosophum in Lib. de proprietatibus elementorum, cap. 1. nullum animal in igne vivere potest. Galenus enim in Lib. (2) de simplici medicina dicit, quod nullum corpus est quod tandem ab igne non consumatur, quamvis quædam corpora sint quæ ad horam in igne sine læsione permanent, ut patet de ebano: unde quod inducitur de salamandra, non est omnino simile: quia non posset perseverare finaliter in igne sine corruptione, sicut corpora damnatorum (3) in inferno. Nec tamen oportet quod quia corpora damnatorum ab igne inferni per corruptionem aliquam non

creduntur, propter hoc ab igne non affligantur: quia sensibile non solum natum est delectare, vel affligere sensum, secundum quod agit actione naturæ confortando, vel contumendo organum, sed etiam secundum quod agit actione spirituali: quia quando sensibile est in debita proportionem ad sentientem, delectat; è contrario autem quando se habet in superabundantia, vel defectu: unde & colores medii, & voces consonantes sunt delectabiles, & inconsonantes offendunt auditum.

Ad quartum dicendum, quod dolor non separat animam à corpore secundum quod manet tantum in potentia animæ, cuius est dolere, sed secundum quod ad passionem animæ mutatur corpus à sua naturali dispositione, secundum modum quo videmus quod ex ira corpus calefit, & ex timore frigescit. Sed post resurrectionem corpus non poterit transmutari à sua naturali dispositione, ut ex dictis patet: unde quantumcumque sit dolor, animam à corpore non separabit.

ARTICULUS II.

Utrum ignis inferni, quo corpora damnatorum cruciabantur, sit ignis corporeus.

IV. contra Gent. cap. xc. & quodl. 11. art. 13.

1. AD secundum sic proceditur. Videtur quod ignis inferni, quo corpora damnatorum cruciabantur, non sit ignis corporeus. Dicit enim Damascenus in IV. Lib. (1) in fine: *Tradetur diabolus, & demones ejus, & homo ejus, scilicet Antichristus, & impij, & peccatores in ignem æternum, non materiale, qualis est qui apud nos est, sed qualem utique novit Deus.* Sed omne corporeum est materiale. Ergo ignis inferni non erit corporeus.

2. Præterea. Animæ damnatorum à corpore separata ad ignem inferni deferuntur. Sed Augustinus dicit XII. super Gen. ad litter. cap. xxxii. *Spiritualiter arbitror esse locum, scilicet ad quem anima deferretur post mortem, non corporalem.* Ergo ignis ille non est corporeus.

3. Præterea. Ignis corporeus in modo suæ actionis non sequitur modum culpæ in eo qui igne crematur, sed magis modum humiditatis, vel siccitatis: in eodem enim igne corporeo videmus affligi justum, & impium. Sed ignis inferni in modo suæ actionis sequitur modum culpæ in eo qui punitur: unde Gregorius in IV. Dial. cap. XLIII. *Unus quidem est gehennæ ignis, sed non uno modo omnes cruciat peccatores: uniuscujusque enim quantum exigit culpa, tantum sentietur pœna.* Ergo ignis ille non est corporeus.

Sed contra est quod dicitur in IV. Dialog. cap. xxv. *Ignem gehennæ corporeum esse non ambigo, in quo certum est corpora cruciari.*

Præterea. Sapient. v. 21. dicitur: *Pugnabit orbis terrarum contra insensatos.* Sed non totus orbis contra insensatos pugnaret, si solummodo spirituali pœna, & non corporali punirentur. Ergo punientur igne corporeo.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod ignis ille non sit ejusdem speciei cum igne isto corporeo quem videmus. Augustinus enim dicit, & habetur in littera: *Ignis æter-*

nus cujusmodi sit, arbitror scire neminem, nisi forte cui spiritus divinus ostendit. Sed naturam istius ignis omnes, vel fere omnes sciunt. Ergo ille ignis non est ejusdem naturæ, vel speciei cum isto.

2. Præterea. Gregorius dicit XV. Lib. Moral. cap. xiv. vel xvii. exponens illud Job xx. *Devorabit eum ignis, qui non succenditur:* Ignis corporeus ut esse valeat, corporeis indiget fomentis: (2) nec valet, nisi succensus esset, & nisi refoctus, subsistere. At contra gehennæ ignis, cum sit corporeus, & in se missos reprobos corporaliter exurat, nec studio humano succenditur, nec lignis nutritur, sed creatus, semel durat inextinguibilis, (3) & succensione non indiget, & ardore non caret. Ergo non est ejusdem naturæ cum corporeo igne quem videmus.

3. Præterea. Æternum, (4) & corruptibile non sunt unius rationis, cum nec etiam in genere conveniant, secundum Philosophum in X. Metaph. text. ult. Sed ignis iste est corruptibilis, ille autem æternus: Math. xxv. 41. (5) *Ite maledicti in ignem æternum.* Ergo non sunt ejusdem speciei.

4. Præterea. De natura hujus ignis qui apud nos est, est ut luceat. Sed ignis inferni non lucet: unde dicitur Job xviii. 5. *Nonne lux impij extinguetur?* Ergo non est ejusdem naturæ cum isto igne.

Sed contra. Secundum Philosophum in I. Topic. cap. v. omnis aqua omni aquæ est idem specie. Ergo eadem ratione omnis ignis omni igni idem est in specie.

Præterea. Sap. xi. 17. dicitur: *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* Sed omnes homines peccant per res sensibiles hujus mundi. Ergo justum est ut per easdem puniantur.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod ignis ille non sit sub terra. Quia Job xviii. 18. de homine damnato dicitur: *Et de orbe transferet eum Deus.* Ergo ille ignis quo damnati punientur, non est sub terra, sed extra orbem.

2. Præterea. Nullum violentum, & per accidens potest esse sempiternum. Sed ignis ille erit in inferno in sempiternum. Ergo non erit ibi per violentiam, sed naturaliter. Sed sub terra non potest esse ignis nisi per violentiam. Ergo ignis inferni non est sub terra.

3. Præterea. In igne inferni omnia corpora damnatorum post diem judicii cruciabantur. Sed corpora illa locum replebant. Ergo cum futura sit maxima multitudo damnatorum: quia *stultorum infinitus est numerus*; Eccles. i. 15. oportet maximum esse spatium in quo ignis ille continetur. Sed inconveniens videtur infra terram esse tantam concaviratem, cum partes terræ naturaliter ferantur ad medium. Ergo ignis ille non erit sub terra.

4. Præterea. Sapient. xi. 17. dicitur: *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* Sed multi super terram peccaverunt. Ergo ignis eos puniens non oportet esse sub terra.

Sed contra est quod dicitur Isai. xiv. 9. *Infernus subrus conturbatus est in occursum (6) tui.* Ergo ignis inferni sub nobis est.

Præterea. Gregorius dicit in IV. Dialog. cap. XLII. *Quid obstat non video (7) ut infernus sub terra esse credatur.*

Præ-

(1) Al. In fine tradetur. (2) Al. nec videtur, nisi succensus esset, & nisi refoctus subsisteret. (3) Al. succensione. (4) Al. & concupiscibile. (5) Vulgata: *Discedite à me.* (6) Vulgata *adventus tui.* (7) Al. additur nisi.